

Jan Páleníček a Jitka Čechová

Brahms a Martinů

Praha, kostel sv. Šimona a Judy

Julius Hůlek

Rámcem recitálu violoncellisty **Jana Páleníčka** a klavíristky **Jitky Čechové** (28. 1.) v poněkud – pro tento druh produkce – netypickém chrámovém prostoru tvořily obě violoncellové sonáty *Johannese Brahmsa*. Už úvodní věta trívětě Brahmsovy *Sonáty pro klavír a violoncello č. 1 e moll, op. 38* zřetelně napověděla, že celý večer bude vyplněn jedním velkým a vnitřně bohatým příběhem, romanticky sice dramatickým, avšak zároveň prodechnutým ukázněným řádem. Part violoncella se systematicky prosazoval vedle dominantního klavíru, jehož hravost v průběhu druhé věty robustnost violoncella skvěle odlehčila. Na pozadí rytmicky přesné a výrazově vyvážené souhry hned v začátku třetí věty upoutala hotová smršť hutné struktury celku, modifikující se v heroické pojetí, k němuž průběh sonáty systematicky tíhl a jímž také přesvědčivě vrcholil.

Jan Páleníček poté stručným a výstižným komentářem připomenul význam i smysl pojednávaného koncertu jako události sui generis – spolu se svou ženou Jitkou Čechovou jej věnovali památce Páleníčkova učitele, našeho jedinečného sólisty, komorního hráče a pedagoga Saši Večtomova (1950–1989), jenž se interpretačně zasloužil mj. i o první gramofonovou nahrávku Brahmsových violoncellových sonát u nás.

Před přestávkou ještě zazněly *Variace na Rossiniho téma pro violoncello a klavír (H. 290) Bohuslava Martinů*, které v novodobém violoncellovém repertoáru zaujímají specifické místo, a to jednak pro vrcholné technické nároky (potřeba takové skladby ve výuce pokročilých adeptů violoncella vznik tohoto díla přímo motivovala) a jednak pro jedinečné kvality kompozičně obsahové. Tyto aspekty zmiňujeme zcela záměrně, neboť právě ony motivovaly k zařazení do programu v daném kontextu a právě v harmonické symbióze jejich zvládnutí se oba interpreti s nimi dokázali vyrovnat. Z obsahově pestrého spektra výrazové palety připomeňme nejen zvláštní nostalgii počátečních variací, ale i mužnou tvář pomalé variace a zejména lehkou, s nostalgii spřízněnou ironií, která se

přenesla se stále větším podílem nadsázky do allegrové variace a následného vyvrcholení díla.

Už s prvními takty *Brahmsovy Sonáty pro klavír a violoncello č. 2 F dur, op. 99* jsme si opětovně uvědomili, že jedinečnost a zároveň překvapivá spřízněnost obou autorových violoncellových sonát vynikne teprve jejich společným uvedením. Široký rozmach úvodu předznamenal celou sonátu, v dalším průběhu souhra dostávala stále zřetelněji vyostřené obrysy. Druhou volnou větou prostoupil koncepčně jednotný gradační tah výkonu obou interpretů. Zápasivý brahmsovský heroismus se přihlásil, avšak nevyčerpal výborně zvládnutou virtuózní třetí větou a Janu Páleníčkovi, neúnavně prosazujícímu velký tón, se nelehle na rostoucí kumulaci technických úskalí podařilo dovést čtvrtou větu k imponantnímu završení. Ovace početného publika byly zasloužené.

V dramaturgickém zákulisí koncertu – řečeno metaforicky – je skryt jeden pozoruhodný moment či fakt, který by ovšem neměl zůstat utajen a zapomenut. Janu Páleníčkovi a Jitce Čechové se takto s jistým odstupem podařilo vynalézavě sklenout přítomného Brahmsa a Martinů s neméně náročnou a hodnotnou paralelou Beethovenovy druhé a třetí violoncellové sonáty a Variací na slovenskou lidovou píseň Bohuslava Martinů, kterou v nedalekém Rudolfinu spolu realizovali před třemi lety. ■

Jan Pěruška uváděl světové premiéry

Praha, kostel sv. Vavřince

Rafael Brom

Ve středu letošního 22. 1. pozval violista **Jan Pěruška** své přátele k poslechu sedmi novinek soudobé kompoziční tvorby do koncertní síně kostela sv. Vavřince v Hellichově ulici na pražské Malé Straně. Větší část skladeb byla určena sólové violě, k provedení dalších tří opusů pozval své studenty **Martinu Filovou** a **Tomáše Krejbicha** a vedle nich kytaristu **Nikitu Kreina**.

Profesor Pěruška nazval svůj recitál Světové premiéry aneb violové šílenství, čímž chtěl nejspíše s lehkou, ba mladistvou ironií a nadsázkou zlehčit očekávaný večer violového muzicírování, který by se mohl jevit k nepřekání. Nicméně opak byl pravdou a posluchač mohl mít pocit, že sotva se začalo, přišel po pár potlescích konec. Ovšem, jak obligátně připomínal malíř Vladimír Komárek, „*jen krátká návštěva potěší*“, vyzněl celý koncert jako nedlouhé, nikoli však letmé a navíc příjemné setkání interpretů, autorů a známých. Tedy žádné „šílenství“ natož pak violové. Komponisté vložili do svých partů vesměs uznání nástroji, pro který psali, a svému violistovi nadělili spoustu nápadů, motivů, melodií, virtuózních pasáží a not, s nimiž Pěruška naložil s vděčností a vrcholným interpretačním mistrovstvím.

Úvodní *Violiana, op. 36 Ondřeje Kukala* pro sólovou violu, psaná na přání interpreta, zazněla přesně ve zmíněném „plánu“ – autor zužitkoval široké možnosti nástroje – jemu jako houslistovi jistě blízkému – a dal vyniknout Pěruškově skvělé tónové kultuře i virtuózně hmatové i smyčcové. Eufemisticky řečeno činila *Violiana* dojem, že se v ní sám autor přímo opájí zvukem nástroje, modifikovaného v zajímavé dynamické škále. Druhá skladba byla extrahována *Zdeňkem Trnkou* z hudby vlastní opery *Atlantis*, k níž si napsal libreto podle dramatu Vítězslava Nezvala Dnes ještě zapadá slunce nad Atlantidou. Pěruška interpretoval stylizovaný *Zpěv* z opery *Atlantis*, konkrétně duet Vladařovy milenkyně Kleito a fénického kupce, obdařený dramatickými proměnami – táhlá recitativní melodie je přerušována vzruchy, cezurami a vyústí do izolovaných motivů. Třetí skladbou večera byl opus komponovaný pro tři violy s názvem *Tombeau de carter* autora *Bohuslava Jelena* studujícího ve dru-

hém ročníku pražské Akademie múzických umění ve třídě profesora Václava Riedlbaucha. Ponurý titul se v zajímavých souzvucích tří funkčně rovnocenných nástrojů promítl do závěrečné quasi úzkostlivé pasáže, kterou prosvětlnila katarze Pěruškova violového sóla. Následující skladba programu byla opožděnou premiérou díla *Juraje Filase* s názvem *Elegie pro dvě violy*, kterou autor psal pro útěchu violisty Ladislava Kyseláka, ten se ale už, bohužel, premiéry nedočkal. Jímavou nápaditě vyváženou kompozici prodchnutou líbeznou melodií a upřímně tristní náladou premiérovali místo Ladislava Kyseláka a Pavla Cyprise jiní violisté – Jan Pěruška se svou studentkou Martinou Filovou. Pátou skladbu programu dostal protagonista večera od *Jiřího Smutného* jako stvrzení čerstvého přátelství navázaného po nedávné premiéře jiné skladby autora – před dvěma roky to byla *Sonáta pro klarinet* (Jiří Krejčí), klavír (Miroslav Sekera) a violu. Toho večera zazněla druhá vážná kompozice *Elegie pro sólovou violu*, která byla rovněž originální, jakousi esejistickou představou svého druhu o možnostech nástroje, využívající rozličných interpretačních technik. Předposlední skladbou večera bylo dílo kytaristy a skladatele *Štěpána Raka* s názvem *Moravia* a podtitulem *Sonata per viola e chitarra*. Dvouvětá sonáta, op. 37, vznikla již v roce 1981 pro Sašu a Vladimíra Večtomovovy, violová verze zazněla v premiéře. Hudba bohatá na dynamické, instrumentální a motivické proměny byla zajímavou příležitostí jak pro mistrovskou violu Jana Pěrušky, tak pro mladého kytaristu Nikitu Kreina. Závěr koncertu patřil sólové viole, pro kterou napsal *Michal Müller* „retro“ *Partitu č. 3 – barokní* o čtyřech částech. Tato jedna z několika skladeb, které Müller pro Pěrušku zkomponoval, nalezla bohatou inspiraci a jistou oporu v hudbě barokních velikanů a Jan Pěruška uzavřel svůj recitál košatou škálou svého interpretačního umění. ■

GAUTIER CAPUÇON HRÁL S PLZEŇSKOU FILHARMONIÍ

Plzeň, Měšťanská beseda

✎ Masta Bokůvková

Plzeňská filharmonie posílila v poslední době svou činnost jak v koncertních zájezdech, tak ve vlastním hudebním životě Plzně. Svým předplatitelům a návštěvníkům nabízí čtyři řady koncertů (dvě symfonické, další spojuje se symfonickým zvukem netradičně další žánry, čtvrtá se obrací k dětskému posluchači). Plzeňská filharmonie je hlavním pořadatelem již tradičního festivalu Smetanovské dny v Plzni, poskytuje možnost zahrát si nebo zazpívat se symfonickým orchestrem vítězům akce Plzeňský Orfeus, která je každoročně udělována Nadací 700 let města Plzně. Bude jí jistě patřit významná úloha v roce 2015, kdy se stane Plzeň Evropským hlavním městem kultury.

Ctižádostí dramaturgie je přivádět do Plzně na účinkování v jejích cyklech významné interprety – pěvce, instrumentalisty, dirigenty i soubory. Zdařilou kulturní akcí byl večer 6. 2. v tradičním velkém sále Měšťanské besedy, kde vystoupil francouzský violoncellista **Gautier Capuçon** a celý večer řídil amsterdamský rodák **Jan Schultz**, mezinárodně uznávaný dirigent, činný i jako komorní hráč a doprovoděc pěvců. Dal večeru jiskru hned provedením vstupní kompozice, *Intermezza pro velký orchestr*, H. 330 *Bohuslava Martinů*, v němž se pod skromným názvem rozzářila působivá kompozice plná proměnlivého charakteru nálad, uplatňující jak vtip, tak půvabné rozezpívání lyrických ploch. Méně výrazně vyzněla závěrečná *Dvořákova Symfonie č. 5 Es dur*, op. 10. Pojetí přineslo řadu kouzelných míst, ale i menší výraznost druhé věty a ve finální třetí větě volbu značně rychlého tempa až k nehratelnosti některých pasáží.

Gautier Capuçon

Jak se dalo očekávat, dirigentova doprovoděčská zkušenost se výborně uplatnila v *Koncertu č. 1 pro violoncello a orchestr Es dur*, op. 7 *Dmitrije Šostakoviče*, který byl vrcholem večera. Violoncellista se představil jako umělec krásného barvitého tónu s pozoruhodnou tónovou kulturou i v krajních polohách rozsahu a dynamické hladiny. Orchester s viditelnou chutí spolupracoval a podával výborný výkon, ostatně jako v celém večeru, a to jak ve svém celku, tak v sólových vstupech jednotlivých nástrojů nebo skupin.

Na bouřlivý ohlas publika reagoval Capuçon přednesem virtuózního a současně velmi vtipného přídávku (motivy pochodu z *Prokofjevovy* opery *Láska ke třem pomerančům*).

Koncert nadchl svými uměleckými výkony i celou atmosférou a vzbudil naději, že rostoucí úroveň a zajímavá dramaturgie Plzeňské filharmonie bude i v příštích letech plnit sály nadšenými příznivci symfonické hudby. ■

BONI PUERI OSLAVUJÍ TŘICET LET

Hradec Králové, Sál Filharmonie

✎ Zdeněk Vokurka

Ani bezprostředně po vstupu do nového roku 2014 není ve Filharmonii Hradec Králové nouze o zajímavé hudební zážitky. Hned 12. 1. se uskutečnil novoroční galakonzert Českého chlapeckého sboru **Boni pueri**, který byl současně připomínkou jeho třicetileté umělecké činnosti s hvězdným mezinárodním renomé. Sborové těleso je kulturním velvyslancem Sborové federace při Evropské unii (European Federation of Choirs of the Union). Názvem se hlásí ke sboru, který ve 12. a 15. století působil v katedrále sv. Víta v Praze. Galakonzert probíhal v uvolněném rytmu, naplněném nejen líbeznou kompoziční krásou, ale také – a to především – uměním celé rodiny zpěváků soukromé základní umělecké školy Boni pueri v Hradci Králové. Sborové práci se tu věnuje 200 chlapců ve věku od 3 do 21 let. V současné době toto asi nejpobulárnější sborové těleso vede **Pavel Horák**, umělecký ředitel a sbormistr, na výkonu sboru má